

Місцеві вибори у Східній Німеччині 2024 року та їх значення для України

Рижак Дмитро

В вересні 2024 року відбулися вибори до так званих ландтагів - земельних парламентів - у трьох східнонімецьких федеральних землях, а саме у Тюрингії, Саксонії та Бранденбурзі. Ці вибори отримали широку увагу спостерігачів і на загальнонаціональному рівні насамперед через те, що опитування прогнозували перемогу праворадикальної популістської партії Альтернатива для Німеччини (АдН), яка, зокрема, виступає за зближення відносин з Росією, а також проти поставок озброєнь для України.¹ Однак, дані прогнози справдились лише для однієї землі – Тюрингії, де АдН здобула перемогу, набравши найбільшу кількість голосів. Хоча в Саксонії та Бранденбурзі праворадикали не змогли досягнути першої сходинки, вони набрали значну кількість голосів, і АдН вдалось зайняти друге місце.

Крім внутрішньополітичних питань, значну роль на виборах до німецьких ландтагів 2024 року відіграла і тема російської війни проти України. Відтак, виборці всіх згаданих земель називали тему російсько-української війни важливою для прийняття власного рішення про підтримку тієї чи іншої партії.^{2,3,4} Проблема для України полягає в тому, що у темі російської війни проти України найбільша кількість виборців назвали АдН

¹ So wichtig sind die Landtagswahlen im Osten [Електронний ресурс] // Deutschlandfunk. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.deutschlandfunk.de/landtagswahlen-ostdeutschland-afd-100.html>.

² Welche Themen entschieden die Wahl? [Електронний ресурс] // tagesschau. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.tagesschau.de/wahl/archiv/2024-09-01-LT-DE-SN/umfrage-wahlentscheidend.shtml>.

³ Welches Thema spielt für Ihre Wahlentscheidung die größte Rolle? (bei der Landtagswahl in Thüringen am 01. September 2024) [Електронний ресурс] // Statista. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1490024/umfrage/wichtigste-themen-fuer-wahlentscheidung-bei-landtagswahl-in-thueringen/>.

⁴ Was waren die Hauptgründe für das Wahlergebnis? [Електронний ресурс] // tagesschau. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.tagesschau.de/wahl/archiv/2024-09-22-LT-DE-BB/umfrage-aktuellethemen.shtml>.

найкомпетентнішою партією.⁵ Крім того, широку підтримку на виборах отримала новостворена партія «Союз Сари Вагенкнехт» (ССВ), яка виступає проти поставок зброї для України і робить великий наголос на цій позиції у своїй виборчій кампанії.

В даному контексті виникає питання щодо того, які загрози несуть нещодавні місцеві вибори в вищезгаданих федеральних землях для України, зокрема, чи варто очікувати зменшення німецької допомоги.

Хоча АдН досягла значних результатів, вона не набрала абсолютної більшості голосів, щоб отримати можливість самостійного формування уряду. А всі інші партії, які теж потрапили до ландтагів в згаданих землях, заявили про відмову від співпраці з праворадикалами, тому АдН не зможе брати участь в формуванні уряді та змушена перейти в опозицію. Тому АдН не матиме суттєвого впливу на прийняття рішень в даних парламентах.

Однак, для прихильників підтримки України постає інша проблема. На даному етапі відбуваються міжфракційні перемовини щодо можливих коаліцій для формування місцевих урядів. Розподіл місць відбувається таким чином, що для формування уряду у всіх трьох випадках буде необхідна участь партії ССВ⁶, очільниця якої - Сара Вагенкнехт (власне, з її імені і походить назва партії) - назвала засудження постачання зброї для України однією з умов для участі її партії у коаліції.⁷ На думку Вагенкнехт, такий

⁵ Schönborn J. Welche Themen die Landtagswahlen bestimmen [Електронний ресурс] / Jörg Schönborn // tagesschau. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.tagesschau.de/inland/wahlen/wahlthemen-sachsen-thueringen-100.html>.

⁶ В Бранденбурзі цього можна уникнути, однак без ССВ можлива коаліція СДПН та ХДС не матиме більшості в парламенті і зможе утворити лише уряд меншості. Станом на сьогодні, ХДС відмовилась від такої коаліції. Kister M. Nach Wahl in Brandenburg: SPD triumphiert, aber Regierungsbildung wird schwierig [Електронний ресурс] / Michael Kister // FrankfurterRundschau. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.fr.de/politik/nach-wahl-in-brandenburg-spd-triumphiert-aber-regierungsbildung-wird-schwierig-93317205.html>.

⁷ Wagenknecht erneuert Forderung: Abkehr von Ukraine-Politik [Електронний ресурс] // ARD. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ardmediathek.de/video/brennpunkt/wagenknecht-erneuert-forderung-abkehr-von-ukraine-politik/das-erste/Y3JpZDovL21kci5kZS9iZWl0cmFnL2Ntcy82MDQ0OWRiYy1iY2E1LTRkYmYtODk3NC00YWY0MGY4NTcwYjQ>.

крок піддасть тиску федеральний уряд Німеччини та вплине на позицію партій на федеральному рівні у даному питанні. Однак, поки що інші партії не беруться виконувати вимогу лідерки ССВ. Християнсько-демократичний союз (ХДС), Соціал-демократична партія (СДПН) та "Союз 90/Зелені" (Зелені), які є найімовірнішими кандидатами на формування уряду у згаданих ландтагах, здебільшого підтримують надання військової підтримки для України, тому вимога ССВ вимагатиме суттєву зміну позиції даних партій.

Очільник СДПН в Бранденберзі, яка здобула там перемогу на виборах до ландтагу, Дітмар Войдке розкритикував вимогу ССВ, зазначивши, що питання зовнішньої політики та оборони не стосуються місцевих парламентів.⁸ Також лідер партії ХДС на федеральному рівні та кандидат на посаду канцлера на майбутніх виборах Фрідріх Мерц заявив, що хоча ситуація з формуванням уряду на місцях вимагатиме компромісів, позиція партії та її місцевих представництв у питанні підтримки України залишиться незмінною.⁹ Найімовірнішим сценарієм видається згадка в преамбулі коаліційного договору щодо підтримки прагнень до дипломатичного врегулювання російсько-української війни без конкретних вимог щодо зміни позиції федерального уряду. В іншому випадку, без зміни позицій партій і відмови ССВ від своєї вимоги можливе лише формування уряду меншості.

Дійсно, хоча і виборці, і місцеві партійні представництва, ставили наголос на проблемах війни та миру в Україні, питання зовнішньої політики та оборони не належать до сфери відповідальності місцевих парламентів - рішення щодо цих питань приймаються на федеральному рівні. В теорії федеральні землі можуть певною мірою впливати на федеральну політику

⁸ Rzepka D. Koalition in Brandenburg? : BSW - ein handfestes Problem für die SPD [Електронний ресурс] / Dominik Rzepka // zdfheute. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/deutschland/wahl-brandenburg-spd-bsw-koalition-scholz-100.html>.

⁹ Sind Sie ein Mann für morgen, Herr Merz? [Електронний ресурс] // ARD. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ardmediathek.de/video/caren-miosga/sind-sie-ein-mann-fuer-morgen-herr-merz/das-erste/Y3JpZDovL2Rhc2Vyc3RILmRIL2NhcmVuLW1pb3NnYS8yMDI0LTEwLTEzXzIxLTQ1LU1FU1o>.

через Бундесрат¹⁰, однак і там три східнонімецькі землі не матимуть суттєвого впливу на прийняття рішень. Також багато чого залежатиме від того, чи погодяться місцеві партії на зміну власної позиції щодо військової підтримки України для формування урядової коаліції, як цього вимагає Вагенкнехт.

Можна сказати, що найбільшу загрозу для України представляють не результат місцевих виборів у східнонімніцьких землях, а загальний тренд в напрямку зростання популярності АдН та ССВ, які виступають проти поставок зброї для України та за зближення з Росією. Хоча вибори в східнонімецьких Тюрингії, Саксонії та Бранденбурзі не висвітлюють загальнонаціональні настрої (німці зі Сходу завжди були більш позитивно налаштовані щодо Росії, однак східнонімецькі землі складають лише близько 17% виборців на федеральному рівні, тому вони мало впливають на результат виборів на федеральному рівні¹¹) існує загроза впливу місцевих виборів на зміну позицій партій на федеральному рівні з метою покращення власних результатів на федеральних виборах до Бундестагу, які мають відбутися у 2025 році. Там «українська карта» відіграватиме провідну роль, тому варто очікувати зростання популістських настроїв. З наближенням парламентських виборів в Німеччині дебати щодо надання військової підтримки лише загострюватимуться, і з'являтиметься все більше пропозицій щодо поступок Росії та обіцянок швидкого досягнення миру «будь-якою ціною».

Відтак, як і українському уряду, так і українській громаді варто готуватись до численних викликів. Потрібно більше говорити про російські злочини в Україні, ненадійність російських запевнень та загрози суттєвих поступок Росії. Надійний та тривалий мир з Росією можна досягти лише з

¹⁰ Верхня палата законодавчого органу Німеччини

¹¹ Brodocz A. Welche Auswirkungen hat die Landtagswahl in Thüringen auf die Bundespolitik? [Електронний ресурс] / Brodocz. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.uni-erfurt.de/forschung/aktuelles/forschungsblog-wortmelder/welche-auswirkungen-hat-die-landtagswahl-in-thueringen-auf-die-bundespolitik>.

сильної переговорної позиції та переконливих гарантій безпеки для України. Німецька зброя для України допомагає зберегти життя та сприяє досягненню надійного миру, тому Німеччина як найсильніша європейська держава повинна продовжувати свою політику в напрямку підтримки України. В даному контексті важливу роль відіграє і українська громада. Сьогодні в Німеччині перебувають близько 1,3 мільйони українських громадян, які можуть впливати на позицію німецьких політиків, а також на рішення німецьких виборців. Надзвичайно важливим є продовження організацій публічних зібрань задля відстоювання підтримки для України та засудження російських дій. Також було б ефективним переконувати німецьких виборців і у приватних розмовах, наводячи вищезгадані аргументи. Для цього необхідна активна участь у соціальному житті, що загалом покращить позиції та сприйняття української громади у Німеччині.

Список джерел та використаної літератури

1. Brodocz A. Welche Auswirkungen hat die Landtagswahl in Thüringen auf die Bundespolitik? [Електронний ресурс] / Brodocz. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.uni-erfurt.de/forschung/aktuelles/forschungsblog-wortmelder/welche-auswirkungen-hat-die-landtagswahl-in-thueringen-auf-die-bundespolitik>.
2. Kister M. Nach Wahl in Brandenburg: SPD triumphiert, aber Regierungsbildung wird schwierig [Електронний ресурс] / Michael Kister // FrankfurterRundschau. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.fr.de/politik/nach-wahl-in-brandenburg-spd-triumphiert-aber-regierungsbildung-wird-schwierig-93317205.html>.
3. Rzepka D. Koalition in Brandenburg? : BSW - ein handfestes Problem für die SPD [Електронний ресурс] / Dominik Rzepka // zdfheute. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/deutschland/wahl-brandenburg-spd-bsw-koalition-scholz-100.html>.
4. Schönenborn J. Welche Themen die Landtagswahlen bestimmen [Електронний ресурс] / Jörg Schönenborn // tagesschau. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.tagesschau.de/inland/wahlen/wahlthemen-sachsen-thueringen-100.html>.
5. Sind Sie ein Mann für morgen, Herr Merz? [Електронний ресурс] // ARD. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ardmediathek.de/video/caren-miosga/sind-sie-ein-mann-fuer-morgen-herr-merz/das-erste/Y3JpZDovL2Rhc2Vyc3RlLmRlL2NhcmVuLW1pb3NnYS8yMDI0LTEwLTEzXzIxLTQ1LU1FU1o>.
6. So wichtig sind die Landtagswahlen im Osten [Електронний ресурс] // Deutschlandfunk. – 2024. – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.deutschlandfunk.de/landtagswahlen-ostdeutschland-afd-100.html>.

7. Wagenknecht erneuert Forderung: Abkehr von Ukraine-Politik [Elektronischer ресурс] // ARD. – 2024. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.ardmediathek.de/video/brennpunkt/wagenknecht-erneuert-forderung-abkehr-von-ukraine-politik/das-erste/Y3JpZDovL21kci5kZS9iZWl0cmFnL2Ntcy82MDQ0OWRiYy1iY2E1LTRkYmYtODk3NC00YWY0MGY4NTcwYjQ>.
8. Was waren die Hauptgründe für das Wahlergebnis? [Elektronischer ресурс] // tagesschau. – 2024. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.tagesschau.de/wahl/archiv/2024-09-22-LT-DE-BB/umfrage-aktuellethemen.shtml>.
9. Welche Themen entschieden die Wahl? [Elektronischer ресурс] // tagesschau. – 2024. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.tagesschau.de/wahl/archiv/2024-09-01-LT-DE-SN/umfrage-wahlentscheidend.shtml>.
10. Welches Thema spielt für Ihre Wahlentscheidung die größte Rolle? (bei der Landtagswahl in Thüringen am 01. September 2024) [Elektronischer ресурс] // Statista. – 2024. – Режим доступа до ресурсу: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1490024/umfrage/wichtigste-themen-fuer-wahlentscheidung-bei-landtagswahl-in-thueringen/>.